

Close encounter of the bird kind

Anne van der Zijpp

Sinds vorig jaar probeer ik Kwartels voor de lens te krijgen in de Eelder- en Peizermeden.

Elk jaar hoor ik er vijf tot zeven mannetjes hun bekende 'kwik-me-dit' roepen.

De vogels arriveren half april uit hun Afrikaanse wintergebieden. Dat gebeurt 's nachts en in groepen. Mannetjes ploffen dan neer in kruidenrijke graslanden en roepen onmiddellijk dat zij er zijn. Inkomende vogels worden tot half juni waargenomen. Dit zijn dan waarschijnlijk beesten die uit Spanje of Zuid-Frankrijk komen en hier nog proberen een territorium te vestigen.

Vroeger werden Kwartels veel gevangen, want ze schijnen een lekkernij te zijn. Daartoe werden vergunningen afgegeven. In Eelde en Paterswolde zijn daarvan voorbeelden uit 1809 en 1810. Het aantal effectieve vangdagen schommelde tussen de 61 en 72. In 1914 werd de jacht in Drenthe verboden en in 1924 in heel Nederland. Waarschijnlijk waren de aantallen toen al te klein voor de jacht. Vanaf eind negentiende eeuw tot 1926 werden uit Egypte jaarlijks meer dan 300.000 Kwartels geëxporteerd voor de Europese markt. Ook nu nog worden in de landen rond de Middellandse Zee en in Noord-Afrika veel Kwartels voor de consumptie gevangen.

In onze streken werden de vogels met netten gevangen, vaak door ze eerst met kwartelfluitjes te lokken. Een andere methode was de inzet van kwartelvrouwtjes. Kwarteleitjes liet men door krielkippen uitbroeden. De kwartelvrouwtjes ('zijtje' of 'souw') werden dan een jaar later in een kooitje geplaatst en naar het vanggebied gebracht. Door het geluid van de vrouwtjes lokte men dan de mannetjes. Een kwartelfluitje werd gemaakt door een zeemleren zakje gevuld met paardenstaarthaar te bevestigen aan een fluitje gemaakt van een ha-

nen- of reigerbotje. (bron: Ate Dijkstra, Drentse Vogels 16 [2002]).

Met deze wetenschap begaf ik mij vorig jaar in het veld. Een kwartelfluitje had ik natuurlijk niet, maar ik probeerde met het afspelen van het mannetjesgeluid een ander mannetje naderbij te krijgen (veel vogels reageren immers op geluid van een soortgenoot). Een vriend was het een jaar eerder ook gelukt, dus waarom niet? Nou niet dus, wat ik ook probeerde. Was het al te laat in het seizoen? Waren de quakkels (oude naam voor mannetjes) niet fanatiek genoeg meer?

Enfin, maar wachten tot een volgend jaar. Door toevallige omstandigheden kon ik dit voorjaar een kwartelfluitje aanschaffen. Deze fluitjes worden - evenals fluitjes voor andere soorten - in Frankrijk gemaakt, voor jagers natuurlijk. Mijn fluitje is gemaakt van metaal (het fluitdeel) en een leren zakje met paardenhaar (als blaasbalgdeel). Opnieuw het veld in: knijp ik verkeerd, is het geluid te zacht, zit ik te hoog? Geen Kwartel die reageert, en dat terwijl 'zo doof als een Kwartel' waarschijnlijk betekent: zo dom als een Kwartel. 'Eenmaal gelokt waren de mannetjes bijna met de hand te vangen,' las ik.

Op een ochtend bij het inventariseren stond ik bijna bovenop een Kwartel. Hij vloog me vlak voor de voeten weg. Toch zo doof als een Kwartel? Grote schrik, want hij had zich tot dat moment koest gehouden. Ik kon wel mooi het sigaarvormige lichaam met de lange, bijna sikkelvormige en gestreepte vleugels zien. De vleugelslag is ondiep en zeer snel. Hij plofte

neer in het volgende perceel, natuurlijk met een brede sloot ertussen. Hier begon hij onmiddellijk te kwik-me-ditten. De volgende morgen ernaartoe met de schuiltent en alle apparatuur, diep het land in. Niets te horen... Een week later zag ik bij het lokaliseren van Paapjes aan het zandpad op het Hoogveld ineens een Kwartel op zo'n 50 meter invallen van de ander kant van het Eelderdiep. Ook deze begon even later te slaan. Omdat deze dicht aan het pad zat, leek het me een nieuwe poging waard. 'Briebrieb' met het fluitje: het zou een fluitje van een cent moeten zijn. Lokken, die domme Kwartels. Nou, ook deze niet. Kwartelslimheid?

Het is al begin juni. Iemand had me op een mogelijke broedplek van een Watersnip gewezen aan de Noorddijk. Terwijl ik op het golven-de trilveen sta, roept hij: 'Hier, een kwartel-nest! Voorzichtig omgekeerd om niet als veen-lijk te eindigen loop ik terug. Een kuilje waar-uit zes kwartelkuikens wegspatten. Eén drukt zich in het gras: onmiskenaar met die krom-me snavel en dat mooie geel/bruin gestreepte patroon. En waar was mijn camera? Natuurlijk thuis, want ik zou niet voor foto's gaan die middag. Stom, stom, stom...

De eerstvolgende zondag probeer ik vanuit mijn schuiltentje van mooi dichtbij Veldleeuweriken te fotograferen. Ik moet mijn ziel in lijdzaamheid bezitten, maar na twee uur lukt het toch en dan, vrijwel tegelijkertijd, hoor ik vlakbij een Kwartel slaan. Je hart gaat dan net iets sneller kloppen. Waar is het fluitje? Gelukkig in de fotorugzak: 'Briebrieb, briebrieb.' Ja, verdorie, hij antwoordt.

'Briebrieb, briebrieb.' Komt ie dichterbij? Ja, dat lijkt wel zo. Dan stilte... 'Briebrieb, briebrieb.' Stilte. En zo nog twintig keer. Hoop weg. Boel maar ingepakt. En dan: 'Kwik-me-dit, kwik-me-dit.' Ja, je kunt me wat!

Het zit me niet lekker. Spullen naar de auto gebracht, andere lens gehaald, fluitje mee. Ik sluip naderbij, hier moet ie zitten, 'kwik-me-dit' op nog geen vijf meter. Dan roetsj, weg en neerploffen. Ik krijg de kans niet de camera te richten, laat staan scherp te stellen. Dertig meter verder zit ie weer te slaan. Opnieuw erheen. Zelfde reactie. Hij zit zo verscholen in

het lange gras dat zien onmogelijk is. Mr Quakkel was me weer te slim af. Of kan ik gewoon geen bekoorlijk vrouwtjesgeluid produceren? Het zal wel aan dat verdraaide Franse fluitje liggen.

Het is begin juli. Aan de Drentse Dijk is nog volop activiteit van vogels met jongen. Mijn aandacht wordt getrokken door beweging in het gras van een dam. Ik zet mijn fiets neer en kom stapje voor stapje in de richting: hier moet het toch zijn? In het hoge gras is niets te zien. Nog een stapje: ratsj, voor m'n voeten weg. Opvliegen en neerploffen. Onmiskenaar. Voorzichtig beweeg ik verder. Floep, weer een en nog een en weer een en dan nog een. Acht jonge Kwartels spatten weg. Verdomme, hoe zo 'Zo dom als een Kwartel?', dit zijn verdwijnkunstenaars! Een passante merkt op dat ze hier gisteren een aan de kant van de weg heeft gezien, niet wetend wat voor vogel het was. Dus de volgende dag er weer heen, came-ra mee en vol jachtadrenaline: 'Ik zal ze wel krijgen!' Ja, mooi niet. Geen beest te zien natuurlijk.

De zelftwijfel is hevig. Gelukkig vergoedt de verzekering de psychotherapie.

